

Korset och Kronan

Nr 111/2022

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Stat och samhälle (TH)

Jag har under sommaren gått igenom en hel del äldre artiklar och uppsatser av vår kyrkas förste präst och kyrkoherde, teol. dr Tom G.A. Hardt. De betecknas med ”TH” efter själva rubriken. Artikeln nedan är odaterad, men troligen är det fråga om början av ett längre föredrag som hölls i S:t Martins kapell den 18 april 1974 (KH bibliografi, nr 20). Artikeln är dock även i sitt korta skick mycket värdefull för vår förståelse av vad Bibeln och den naturliga lagen lär om vår uppgift som kristna i stat och samhälle. Här följer artikeln:

* * *

Stat och samhälle

Staten finns ej omnämnd i skapelseberättelsen. Däremot omtalas den senare som en Guds instiftelse, t ex i Rom. 13. Staten skall därför betraktas som en

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

”nödordning”, föranledd av synden.

Staten eller överheten är alltid av Gud och kallas Guds tjänare (Rom. 13:4), oavsett överhetens personliga egenskaper, gärningar eller formen för makttillträdet. Bibeln förbjuder därför varje form av revolution (”uppror”): ”Alla som tar till svärd, skall förgöras genom svärd” (Matt. 26:52). Jesus har själv böjt sig under den romerska överheten såsom gudomlig, fastän Jesus döms oskyldig (Johannes 19:11). I detta lidande är Jesus de kristnas förebild (1 Petr. 2:17-23, jämför Ords. 24:21). Statens uppgift är: ”att utföra vredesdomen över den som gör vad ont är” (Rom. 13:4). Det innebär bruket av legalt våld, vilket således utföres i Guds namn. Till dessa uppgifter räknas således domstolsväsen, polisväsen, militärväsen. För att göra detta möjligt upptar staten skatt i olika former. Kristna människor får själva vara verksamma i sådana uppgifter och skall även betala skatt åt staten. Redan Johannes Döparen utdelar dopet åt soldater, som blott förmanades att nöja sig med sin sold (Luk. 3:14).

Grundvalen för statens lagstiftning är

den naturliga lagen, dvs den efter syndafallet kvarvarande fördunklade kunskapen om buden (Rom. 2:14ff). Ingenstans i Bibeln läggs bibelordet till grund för lagstiftningen. (Undantag: Israels folk under gamla förbundet). Denna naturliga lagkunskap värnar om alla bud, t ex respekt för familjen (fjärde budet), äktenskapet (sjätte budet), äganderätten (sjunde budet), nästans goda namn och rykte (åttonde budet) etc. Allt detta skall staten positivt hålla vid makt och icke endast bestraffa överträdelse häremot. Staten har alltså en social uppgift. På detta sätt kan alltså "välfärdsstaten" bibliskt motiveras. Ordningar för socialvård har i alla tider förekommit och är en naturlig del av statens funktioner. Den naturliga lagen omfattar i princip också Lagens första tavla (jämför Rom. 1:20, 22, Rom. 2:15). All lag utgår från en lagstiftare, och Gud förstås med nödvändighet som naturlagens upphov. Det är därför riktigt, när en stat i sin grundlag hänvisar till Gud som rättens upphov (jämför västtyska grundlagen, USAs "In God we trust").

En stat, som medvetet i sin lagstiftning förnekar Guds existens, upphäver sig själv. Självfallet måste dock en kristen människa åtlyda en sådan stats befallningar så långt det överensstämmer med Guds bud. Gud verkar också genom människor, som icke erkänner honom, och skänker sina gåvor genom sådana människor. Den stat, som omtalas i Rom. 13, företräddes icke sällan av ateistiska, cyniska härskare och ämbetsmän. Också om makten har gripits på ett orättfärdigt sätt t ex genom revolution, måste överheten åtlydas. Bara i det fall, då överheten inte längre förmår utöva makt, åvilar det de tidigare undersåtarna att själva upprätta en effektiv styrelse. Ett sådant makttillträde sker i första hand genom insatser av människor, som redan är i besittning av något slags maktposition, t ex ÖB, generaler, höga domare.

Även om kristna människor är förbjudna att göra revolution, (aktiv olydnad), är de förpliktade att vägra lydnad, (passiv olydnad), när överheten kräver något som skrider mot buden. "Man måste lyda Gud mer än människor" (Apg. 5:29). Detta gäller alla Guds bud, som staten alltså måste respektera. Den statliga makten är sålunda begränsad av budorden. Tanken på en obegränsad statsmakt är helt främmande för kristen tro. Staten kan alltså inte påbjuda något som upphäver föräldramyndigheten (fjärde budet), som tillåter abort (femte budet) etc.

Den lydnad, som staten kan kräva, fullgör de kristna såsom enskilda individer. Den kristna kyrkan som sådan har inga sociala uppgifter, utfärdar inga sociala proklamationer, deltar icke i samhällslivet. Hennes uppgift är inskränkt till ordet och sakramenten. I ett avseende inträder kyrkan för överheten, nämligen i förbönen (1 Tim. 2:1ff, Jeremia 29:6).

Eftersom själva maktinnehavet gör överheten till överhet, är det därmed uttalat, att ingen gudomligt föreskriven styrelseform existerar. Monarki (envælde), oligarki (fåtalsvälde eller aristokrati), demokrati (folkvälde) eller blandformer, är alla förenliga med Guds vilja. I olika tider har vissa styrelseformer framställts som gudomligt påbjudna, (monarki på 1600-talet, demokrati på 1900-talet), men denna uppfattning är icke biblisk. Det romerska riket styrdes av en icke-ärfvlig kejsare, men under honom fanns ett antal mycket olika styrelseskick för olika delar av riket, kungadömen och stadsrepubliker, vilka senare kunde vara demokratiskt eller aristokratiskt styrda. På Luthers tid fungerade det dåvarande tysk-romerska kejsarriket på samma sätt. Ur biblisk synpunkt är det avgörande aldrig vem som beslutar, utan vad som beslutas. Bibeln känner icke tanken, att folkmajoriteten skulle skapa rätt. Rätten finns bara i överensstämmelse med Guds bud. En

enväldig 1600-talsmonark, som accepterar Guds bud och t ex skyddar det ofödda barnets liv, står därmed högre än en demokrati, som inga bud erkänner och tillåter aborter.

* * *

[Här slutar Tom Hardts manuskript som är utskrivet på maskin. Tom själv skrev såvitt jag vet allting för hand. Om någon av läsarna har kännedom om eller tillgång till ytterliga manuskript av Tom är jag tacksam om ni meddelar mig. Sten Rydh.]